

Rezumat

Titlul tezei:

Dimensiunea socială și de mediu a dezvoltării durabile în România în contextul Agendei 2030

Autor:

Cristian Gabriel T. Ianc

Conducător științific:

Prof. univ. dr. Gabriela Drăgan

Cuvinte-cheie:

Dezvoltare durabilă, Dimensiunea socială, Dimensiunea de mediu, Guvernanță instituțională, Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD), Indicatori de sustenabilitate, Politici publice europene, Scenarii exploratorii.

Această teză de doctorat analizează dimensiunea socială și de mediu a dezvoltării durabile în România, în cadrul viziunii mai largi a Agendei 2030. Ea analizează modul în care „sustenabilitatea” este implementată în guvernanța națională și măsura în care România, ca stat, reușește să gestioneze un echilibru între vulnerabilitățile structurale, politicile publice, alinierea strategică și reforma instituțională. Prin conectarea abordărilor teoretice din știința sustenabilității, economia ecologică și studiile de guvernanță, cercetarea poziționează România ca un studiu de caz revelator pentru o țară post-tranziție, care negociază convergența normativă în raport cu constrângerile practice.

Teza debutează prin conturarea unui cadru conceptual al dezvoltării durabile, urmărind evoluția acesteia de la primele inițiative internaționale până la arhitectura complexă propusă de Obiectivele de Dezvoltare Durabilă. Ulterior, analiza se extinde asupra arhitecturii instituționale globale și europene care reglementează sustenabilitatea și a condițiilor structurale ce influențează contextul românesc, incluzând actorii implicați și tensiunile strategice care definesc arena politică în care România își desfășoară acțiunea.

La nivelul guvernanței naționale, teza evaluează sistematic performanța României în trei arii critice: incluziunea socială, reziliența de mediu și încrederea instituțională. Investigația include o analiză a problemelor legate de sărăcie, inechitate educațională, vulnerabilitate la schimbările climatice și percepțiile privind încrederea publică în procesul decizional. Se examinează măsura în care aceste dimensiuni sunt reflectate în strategiile naționale și în acțiunile guvernamentale sau, dimpotrivă, în ce măsură ele rămân marginale în cadrul discursului oficial privind sustenabilitatea. Deși teza relevă atât progrese, cât și stagnări, ea oferă o evaluare bazată

pe dovezi a performanței politicilor în raport cu angajamentele asumate în domeniul dezvoltării durabile.

Secțiunea finală a lucrării prezintă un set de scenarii exploratorii pentru posibilele traiectorii ale României până în anul 2030. Primul scenariu reflectă un parcurs marcat de coerență instituțională și investiții semnificative în domeniul sustenabilității; al doilea conturează o ajustare sistemică moderată; iar cel de-al treilea evidențiază riscurile inerției instituționale. Aceste scenarii nu sunt previziuni, ci instrumente strategice menite să sprijine luarea deciziilor în condiții de incertitudine și să clarifice implicațiile fiecărei opțiuni de guvernare.

În loc să propună dezvoltarea durabilă ca o simplă listă de obiective tehnocratice, teza argumentează că implementarea acesteia depinde de factori sistemici precum existența unei viziuni instituționale pe termen lung, capacitatea de coordonare intersectorială și încrederea publică. Astfel, parcursul României către sustenabilitate se configurează mai degrabă ca o provocare de guvernare, viziune și angajament decât ca un exercițiu de conformitate formală. Contribuțiile cercetării oferă o bază concretă și un cadru strategic pentru gestionarea acestei tranziții complexe.

Cuprins

INTRODUCERE	1
CADRUL METODOLOGIC	6
Analiza cantitativă	6
Analiza calitativă	7
1. REPERE CONCEPTUALE ȘI ISTORICE ÎN EVOLUȚIA DEZVOLTĂRII DURABILE	11
1.1. Originea și evoluția conceptului de dezvoltare durabilă	12
1.1.1. Gândirea ecologistă timpurie	12
1.1.2. Raportul Brundtland	14
1.1.3. Principiile defnitorii ale dezvoltării durabile	15
1.1.4. Dezbateri privind pilonii dezvoltării durabile	17
1.2. Principalele teorii ale dezvoltării durabile	24
1.2.1. Știința durabilității	24
1.2.2. Economia ecologică	25
1.2.3. Teoria limitelor planetare	26
1.2.4. Cadrul sistemelor social-ecologice	27

2. ANALIZA CADRULUI INSTITUȚIONAL AL DEZVOLTĂRII DURABILE: O PERSPECTIVĂ GLOBALĂ ȘI EUROPEANĂ	32
2.1. Structuri de guvernanță specifice dezvoltării durabile	32
2.1.1. Evoluții instituționale și documente-cheie ulterioare	32
2.1.2. Provocări globale în implementarea dezvoltării durabile	34
2.1.3. Organizațiile și convențiile internaționale cheie	36
2.2. Instrumentele și politicile Uniunii Europene pentru dezvoltarea durabilă ...	41
2.2.1. Strategiile și documentele-cadru la nivelul UE	42
2.2.2. Mecanisme și fonduri de sprijin	50
2.2.3. Rolul strategic al UE în guvernanța durabilă globală	57
3. GUVERNANȚA DEZVOLTĂRII DURABILE: MECANISME, IMPACT, ROLUL TEHNOLOGIILOR VERZI	62
3.1. Legături cauzale dintre degradarea mediului și performanța economică ...	64
3.1.1. Mecanisme de transmitere între degradarea mediului și creșterea economică	64
3.1.2. Impactul degradării mediului asupra societății	68
3.1.3. Impactul degradării mediului asupra pieței muncii	71
3.1.4. Strategii și politici pentru gestionarea impactului asupra mediului și cadrului socio-economic	73
3.2. Traectorii inovative în tehnologiile verzi și eficiență energetică	74
3.2.1. Investiții strategice și politici de inovare	74
3.2.2. Impact economic și opțiuni strategice pentru securitatea energetică	80
3.2.3. Progrese strategice în eficiența energetică	85
4. EVALUAREA PROGRESULUI ROMÂNIEI ÎN ATINGEREA OBIECTIVELOR SOCIALE, DE MEDIU ȘI INSTITUȚIONALE	96
4.1. Cadrul analitic și metodologic al evaluării	96
4.2. Dimensiunea socială a sustenabilității: progres și vulnerabilități	98
4.2.1. Reducerea sărăciei și excluziunii sociale (ținta 1.2)	98
4.2.2. Acces echitabil la educație și formare continuă (țintele 4.1 și 4.3)	102
4.2.3. Promovarea incluziunii sociale și economice (ținta 10.2)	106
4.3. Dimensiunea de mediu: între guvernanță și acțiune climatică	110
4.3.1. Consolidarea rezilienței la riscuri climatice (ținta 13.1)	111
4.3.2. Integrarea acțiunii climatice în politici naționale (ținta 13.2)	115
4.3.3. Creșterea gradului de educație și conștientizare climatică (ținta 13.3)	119

4.4. Dimensiunea instituțională: eficiența și legitimitatea guvernantei	122
4.4.1. Transparența și responsabilitatea instituțiilor publice (ținta 16.6)	123
4.4.2. Încrederea publică și percepția asupra guvernantei (ținta 16.6)	126
4.5. Discontinuități și convergențe: repere pentru modelarea scenariilor	131
5. PROIECTAREA SCENARIILOR PENTRU ROMÂNIA ÎN CONTEXTUL IMPLEMENTĂRII AGENDEI 2030	137
5.1. Cadrul metodologic	137
5.1.1. Justificarea alegerii metodei scenariilor	138
5.1.2. Alegerea variabilelor critice (sociale, de mediu și instituționale)	138
5.1.3. Prezentarea celor patru scenarii: de bază, optimist, pesimist, realist	141
5.2. Prezentarea scenariului de bază (status quo)	142
5.2.1. Situația actuală în domeniul social	143
5.2.2. Situația actuală în domeniul de mediu	147
5.2.3. Situația actuală în domeniul instituțional	151
5.3. Prezentarea scenariilor exploratorii	154
5.3.1. Scenariul optimist	156
5.3.2. Scenariul pesimist	159
5.3.3. Scenariul realist	162
5.3.4. Tabel comparativ sintetic al proiecțiilor pentru cei cinci indicatori	165
5.4. Lecții strategice și recomandări de politici publice	167
5.4.1. Scenariul optimist	168
5.4.2. Scenariul pesimist	171
5.4.3. Scenariul realist	175
CONCLUZII	180
BIBLIOGRAFIE	185
ANEXE	194

Sinteză:

Lucrarea de față investighează în profunzime dimensiunile socială și de mediu ale dezvoltării durabile în România, având ca reper cadrul normativ, strategic și instituțional derivat din Agenda 2030 a Uniunii Europene. Aceasta din urmă oferă o arhitectură integrată pentru operationalizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD) în statele membre, punând accent pe coerența politicilor, convergența socio-economică și tranziția ecologică justă. Teza abordează critic modul în care România transpune aceste imperative europene într-un context marcat de moșteniri instituționale post-tranziție și dezechilibre structurale persistente.

Cercetarea este structurată în cinci capitole analitice. Demersul debutează cu delimitarea cadrului conceptual și teoretic al sustenabilității, urmat de o analiză a arhitecturii instituționale europene și a mecanismelor de guvernare aferente Agendei 2030. Ulterior, sunt explorate interdependențele dintre incluziunea socială, reziliența ecologică și legitimitatea instituțională, prin prisma unor ținte ODD selecționate în funcție de relevanța pentru provocările specifice României.

Lucrarea include o evaluare cantitativă și calitativă a performanței naționale în domeniile cheie precum reducerea sărăciei, accesul echitabil la educație, acțiunea climatică și încrederea în instituții publice. Instrumentarul metodologic cuprinde utilizarea de indicatori statistici, scoruri compozite, analize corelative și proiecții scenariale pentru perioada 2025–2030, însoțite de o argumentație calitativă privind barierele și oportunitățile instituționale.

În capitolul final sunt dezvoltate patru scenarii exploratorii (de bază, realist, optimist și pesimist), construite pe baza a cinci variabile critice, care permit evaluarea prospectivă a traiectoriei României în raport cu angajamentele europene privind sustenabilitatea. Teza se încheie cu un set de lecții strategice și recomandări de politici publice, ancorate în premisele unei guvernări sustenabile, transparente și incluzive.

Contribuția originală a cercetării constă în articularea unei metodologii integrate de evaluare a sustenabilității în România, care corelează dimensiunile sociale, ecologice și instituționale, propune instrumente de analiză scenarială aplicabile și oferă un cadru operațional pentru fundamentarea politicilor naționale în orizontul anului 2030.